

1. NOŻNY (9) sb pl t

nożny (4), **nożna** (1), nożny *a.* nożna (4); nożny *OpecŻyw, FalZioł, BibRadz, Calep*; nożna *LatHar*.

o oraz *a jasne*.

N nożny (1). ◇ *G* nożen (2); -en (1), -(e)n (1). ◇ *A* nożny (3) *OpecŻyw, FalZioł, BibRadz*, nożna (1) *LatHar*. ◇ *L* nożnach (2).

Sł stp notuje, Cn s.v. nożenki, Linde XVI w.

Pochwa na białą broń; vagina PolAnt; vagina cultelli Cn (9) : Szyroka [łuską jesiotra] okładają fiódła Tatarowie y Mołkwa, Czerkaſowie, A drobnieyſzą/ ſzable/ nożny/ y rękoieſci gich. *FalZioł* IV 35b; *Theca* – Olſt, nożni, pochwi. *Calep* 1063a; [Vagina ... Nożny, pochwy *Cervus Inst* B5; Vagina Scheide Pochwy/ nożny *ArtNom* M4].

Zwroty: »z nożen miecza doby(wa)ć« = *educere gladium e vagina Mącz* [szyk zmienny] (2): [przodkowie naszymy] gdy Ewanieliey w Kościele ſłucháli/ z nożen mieczą do połowice dobywáli/ ná znak gotowości fwey przeciwko nieprzyiacielom Ewanieliey ſwiętey. *OrzRozm* M3v; *Mącz* 96c.

bibl. [Ioann 18/11] »włożyć, [schować] miecz (*a.* kord) w nożny (*a.* nożna)« = *mittere gladium in vaginam Vulg* (2): Włóż miecz w nożny/ botz nie ieſt teraz čás bronie/ ale przyſſłego odkupienia. *OpecŻyw* 106v; *LatHar* 729; [RozprKſiędza D7].

W przen (1) :

Zwrot: »rozum w nożnach chować« = *być zapalczywym* (1): bym z onemi teraz mowił/ ktorzy rozum w nożnach/ á rádę w rękách/ nie w głowie chowaią: ktorých oná oſtátnia bywa przy Wotowaniu Concluſia/ Boday zábit kto przeciwko temu/ vtopię Kórd w niem ſwóy do iedlec. *OrzQuin* F2v.

Przen (2) :

Zwroty: »miecz w nożnach chować« (1): Ma Piotr Miecz/ ále go w nożnach/ to ieſt/ w Kościele ſwym/ nie fobie ále Królom chowa. *OrzQuin* X2v.

»włożyć miecz w nożny swoje« = *odſtąpić od karania* (1): Izali włożę miecz w nożny ſwoie [Reducendum ad (marg) Num redire fadam in (-) vaginam suam]? owłzem cię [Jemizalem] ſądzić będę w ziemi/ w ktoreieſ lię národziło/ y w ktorey mieſzkafz. *BibRadz* Ez 21/30.

Synonimy: *pochwa, poſzwa*.